

## РЕЦЕНЗИЯ

От проф. дсн Галин Петров Горнев, ИИОЗ - БАН

**За професионалните постижения на участниците в конкурса за академичната длъжност „доцент“, обявен от ИИОЗ-БАН, шифър 05.11.01, Социология, професионално направление 3.1 Социология, антропология и науки за културата, ДВ, бр. 4/10.01.2014 г.**

Единствен кандидат в конкурса за академичната длъжност „доцент“ към ИИОЗ – БАН е Алексей Владимиров Пампоров, роден на 24 юли 1975 г. в София. През 2001 г. Пампоров завършва с отличен успех специалност Културология с специализация по Културна и Социална антропология в Философския факултет на Софийския Университет “Св. Климент Охридски“. От юли 2003 г. до настоящия момент работи като социолог, н.с. 1 ст. и главен асистент в Института за изследване на обществата и знанието (ИИОЗ) към БАН, където през 2005 г. придобива научната степен Доктор по Социология.

За рецензирания конкурс А. Пампоровов представя 24 публикации (16 на български и 8 на английски език), в това число една самостоятелна монография, четири статии в рецензирани академични издания в чужбина, седем статии в рецензирани академични издания в България, четири статии и глави от книги, публикувани в сборници в чужбина и осем статии и глави от книги в сборници в България, всичките публикувани след получаването на докторската му степен (отчитайки и публикациите през предшестващия период, общият обем на научната му продукция нараства до 44 публикации). Към това следва да се добави и немалка по обем научно-преподавателска дейност, както и внушителен списък от доклади от конференции и научно-популярни трудове. Що се отнася до учебната му дейност, то тя се изразява най-вече в курсовете от лекции в някои от българските университети.

В с е п а к , с ъ п о с т а в к а т а м е ж д у  
о т д е л н и т е а с п е к т и н а т а з и  
р а з н о о б р а з н а д е й н о с т о ч е р т а в а

не съмнения приоритет на научно-изследователските усилия на кандидата в конкурса, поради което ние ще съсредоточим основното си внимание върху тази страна от научната му активност. По-близкото запознанство с нея разкрива няколко устойчиви теми, които в "чист вид" или в различни комбинации и взаимопресичания преминават през цялостната му научна дейност. Към тези зони на интензивен интерес на кандидата бихме причислили проблемите на социалните дистанции и етническите стереотипи, интеграцията на етническите малцинства и бежанците, социологията на семейството (всичките с ясен акцент върху практически важната за обществото ни област на т.н. "циганска проблематика"), дисциплинарните предизвикателства пред българската социология и

методологията на емпиричното социологическо познание.

Монографията на Пампоров "Социални дистанции и етнически стереотипи за малцинствата в България" (2009) се намира в, може би, самия център на това изследователско поле, доколкото по един или друг начин, но систематично и сериозно, засяга повечето от тези сфери на висока изследователска мотивация на автора. Така тя се оказва в положението на особено ефективен ключ към обективната оценка на научното качество на цялостната му дейност. В първата и част авторът ни запознава с методите за емпирично изучаване на социалните дистанции и стереотипи, така както те се преживяват и практикуват от етническите мнозинства въобще и по-специално, от българското етническо мнозинство: скалата на Богардус и

т е с т а н а К а ц и Б р е й л и . Д - р П а м п о р о в г и  
а д а п т и р а к ъ м с њ в р е м е н н и т е  
( б њ л г а р с к и ) у с л о в и я к а т о в њ в е ж д а в  
п њ р в и я с л у ч а й и з м е р в а н е т о н а  
с о ц и а л н и т е д и с т а н ц и и с п о м о щ т а н а  
т р и п а р а л е л н и с к а л и ( п р о с т р а н с т в е н а ,  
т р у д о в а и о б р а з о в а т е л н а ) , а в в т о р и я –  
а л т е р н а т и в е н н а К а ц и Б р е й л и м е т о д  
з а и з м е р в а н е н а с т е р е о т и п и т е .

Р е з у л т а т и т е о т т я х н о т о п р и л а г а н е  
в х о д а н а н а ц и о н а л н о п р е д с т а в и т е л н о  
и з с л е д в а н е н а 24 е т н и ч е с к и и  
н а ц и о н а л н и г р у п и , ж и в е е щ и у н а с с а  
и з л о ж е н и – в е р б а л н о и г р а ф и ч н о – в  
в т о р а т а ч а с т н а м о н о г р а ф и я т а , к њ д е т о  
а в т о р њ т у с п я в а и с т и н с к и д а  
з а и н т р и г у в а с в о и т е ч и т а т е л и . Н а  
б о г а т и д о б р е п о д р е д е н е м п и р и ч е н  
м а т е р и а л т е м о г а т д а д а д а т о т г о в о р  
н а д в а т а о с н о в н и в њ п р о с а ,  
в д њ х н о в я в а щ и т о в а н а ц и о н а л н о  
и з с л е д в а н е :

1) "съществуват ли (у нас) расови и етнически предрасъждъци, скрити зад маската на толерантността?"

2) "Ако българите са (относително) толерантни към т.нар. традиционни малцинства - турците, ромите, арменците, евреите - доколко те са толерантни към новите имигрантски общности, появили се през последните години?"

С т ъ п в а й к и                    в ъ р х у                    м н о ж е с т в о  
н а д е ж д н о            у с т а н о в е н и            в    х о д а            н а  
и з с л е д в а н е т о                    п р о с т р а н с т в е н и ,  
т р у д о в и и о б р а з о в а т е л н и й е р а р х и и н а ,  
у с л о в н о            к а з а н о ,            с и м п а т и и т е            н а  
б ъ л г а р и т е                    к ъ м                    р а з л и ч н и т е  
м а л ц и н с т в е н и    г р у п и ,    д – р    П а м п о р о в  
о ч е р т а в а , в к р а й н а с м е т к а , п е т м о д у с а  
н а ( н е ) п р и е м а н е т о и м о т б ъ л г а р с к о т о  
м н о з и н с т в о :    н а й – д о б р е    п р и е т и ,    д о б р е  
п р и е т и ,    н е д о б р е    п р и е т и ,    н а й – н е п р и е т и  
и а м б и в а л е н т н о    п р и е т и . Р е д и ц а    н е щ а    в  
т е з и                    г р у п и р а н и я                    с ъ з д а в а т  
в п е ч а т л е н и е                    з а                    с о л и д е н  
п р о ф е с и о н а л е н                    с т а н д а р т                    и  
п р о в о к и р а т    н а ш е т о    л ю б о п и т с т в о ,    н о  
к а т о            м а л к а            и л ю с т р а ц и я            б и х м е  
с п о м е н а л и    с а м о    е д н о :    у с т а н о в е н а т а  
п о – г о л я м а                    п р и е м л и в о с т                    з а

българското мнозинство на малцинството на циганите, българския вариант на "кастата на отхвърлените"; в сравнение с такива малцинствени групи като албанците и арабите, както и съпоставимата им приемливост с малцинството на китайците. Накратко казано, можем уверено да твърдим, че това е една социологически компетентна монография, имаща за резултат много интересни, смислени и практически полезни – в смисъл на ориентири за държавната политика спрямо малцинствата – йерархични подреждания, съпоставки и класификации на малцинствените общности в България (ако, разбира се, поне някой представител на "политическия елит" я прочете и схване политическите и импликациите).

Но точно поради трудно оспоримите високи качества на

монографичния труд възниква  
желанието да му се обърне  
подобаващото внимание като се  
поставят на разглеждане някои  
неясноти или спорни постановки.  
Преди всичко, възниква неяснота  
около т.нар. "амбивалентно приета"  
група, в която са зачислени  
единствено японците. Какви са  
основанията те да бъдат обособени в  
отделна група, след като  
единственото негативно отношение  
на българите към тях се изразява в  
това, че "не са добре приемани като  
брачни партньори". Нали последното е  
характерно и за отношението както  
към китайците и ромите (групата на  
недобре приетите), така и към  
българите-мохамедани, турците,  
арменците, евреите и румънците  
(групата на добре приетите)? Още  
повече, че що се отнася до  
позитивните нагласи на

мнозинството, ситуацията при японците е еднаква или даже по-благоприятна (изключително добре приети в скалата на трудовите дистанции и добре приети в скалата на образователните дистанции), отколкото при всяка от изредените по-горе етнически групи. Изхождайки от всичко това (вкл. и от анализа на позициите им в цялото множество от конкретни йерархии) не е ли по-логично да ги зачислим – вместо към амбивалентната – към групата на добре приетите малцинства, с потенциал за преминаване към най-добре приетите? Каквито и да са отговорите на повдигнатите въпроси бих искал да подчертая изрично, че тези размивания на позициите по конкретен проблем не повлияват съществено върху цялостната ми преценка на достойнствата на монографичния труд на д-р Пампоров;

в с е п а к , т у к с т а в а д у м а з а к р и т и ч н и  
б е л е ж к и , к о и т о н е в о д я т к ъ м п р о м е н и в  
о с н о в н а т а л о г и к а и р е з у л т а т и н а  
н е г о в о т о и з с л е д в а н е .

С т а т и и т е н а к а н д и д а т а в к о н к у р с а  
п о т в ъ р ж д а в а т о б щ о т о п о д ч е р т а н о  
п о л о ж и т е л н о в п е ч а т л е н и е о т н е г о в и я  
о с н о в е н т р у д . Т е с ъ с т а в я т ф а к т и ч е с к и н я к о л к о п о д г р у п и , в с я к а  
о т к о и т о е о б е д и н е н а о к о л о р а з л и ч н а п о з н а в а т е л н а д о м и n a n t a . Т њ њ к а т о т у к  
н я м а м е в ъ з м о ж н о с т д а а n a л и з и р а м е п р е д с т а в е н и т е з а k o n k y p c a c т а т и и  
п о о т д е л н о , щ е с е с п р е м с а м о в ъ р х у e д н а т я х n a п o d g p y n a (c т а т и и 2 , 3 , 5 , 15 , 18) ,  
п р e d и з в и k в a щ a o c o б e н и я н и i n t e р e c . П р a k т и ч e c к и в в c я k a o т c ъ c т a в я щ и т e я  
c т а т и и c т a в a д y м a з a c k p и т a т a o т п o г л e d a н a л a i k a c т p y k т y p a н a p o m c k a т a  
o б щ н o c т y н a c , т p a d и ц и o n н o p a z г л e ж d a n a o т п o л и т и ц и т e n и k a т o в ъ т p e c h н o  
e d н o p o d н a и e d и n n a и , в т o з и c м и c њ њ , k a т o o б e k т n a o б щ a i n t e g p a ц и o n n a  
п o л и т и k a o т c т p a n a n a д њ p ж a в a т a . Н o п p o в e д e н и т e o т д - p П a m п o p o в e m п и p и ч н и  
и з c л e d в a н и я c o ч a т я c н o и y б e d и т e л н o к ъ м e d н a п o - p a z л и ч n a p e a л н o c т , в k o я т o  
c e p a z п o з н a в a т n e e d n a , a n я k o л k o p o m c k и c y б - o б щ н o c т и и , в i z в e c т e n c м и c њ њ ,  
n я k o л k o p o m c k и c y б - k y л т y p и . Ф a k т и ч e c k и i m a м e p a б o т a c p a z л и ч n и p o m c k и  
c y б и d e n т и ч н o c т и , k o и т o c a n e п o c p e d c т в e n o c њ њ p з a n и и c p a z л и ч a в a щ и c e  
в я p в a н и я и p и т y a л n и п p a k т и k и , в k л ю ч и т e л н o и в c ф e p a т a n a c e к c y a л н o c т т a и  
c e м e й н и т e o т н o c e н и я . B a ж n и т e п o л и т и ч e c k и i m п л и k a ц и и n a т e з и n a б л ю д e н и я  
c a , ч e т p a d и ц и o n n a т a e d i n n a д њ p ж a в n a п o л и т и k a z a п p и o б щ a в a n e n a p o m и т e y  
n a c м o ж e d a c e o k a ж e k o n t p a п p o d y k т и v n a и б и c л e d в a л o d a б њ d e z a м e n e n a o т  
п o - п p o c в e т e n a п o л и т и k a n a i n t e g p a ц и я , д o б p e o т ч и т a щ a в ъ т p e c h н o - p o m c k и т e  
o б щ н o c т n и p a z л и ч и я . И м a й k и п p e d в и d п p o ф e c и o n a л n o т o k a ч e c т в o n a  
п y б л и k a ц и и т e n a k a n d i d a т a t y k c л e d в a d a c e o т б e л e ж и и ч e т e c a ц и т и p a n и 73  
п њ т и (o т k o и т o 33 п њ т и в ч y ж d e c т p a n n и i z d a n и я и 40 п њ т и в б њ л г a p c k и ) k a k т o и ,  
ч e k a т o ц њ њ , п p и e m a m п p e d c т a в e н и я o т n e г o c п и c њ њ n a n a y ч n и т e м y п p и o н o c и ,  
k a т o c e i z k л ю ч a т o т d e л n и п o - k p a й n и i n т o n a ц и и .

Сумирайки казаното ще подчертая отново, че публикациите на д-р Пампоров демонстрират сериозна социологическа култура, особено що се отнася до емпиричните методи на изследване, силна изследователска мотивация, както и стремеж към предаване на натрупаните знания на следващото поколение български социолози.

В заключение, изразявам искреното си убеждение, че присъждането на д-р Алексей Владимиров Пампоров на научната длъжност „доцент“ ще бъде акт на безусловна справедливост и затова призовавам всички членове на научното жури да гласуват единодушно в негова подкрепа.

София, 10 май 2014 г.

(Галин

Горнев)

